

Kehysriihi ja hallituksen esitykset ammatilliseen koulutukseen

Niina Jurva

AKOL ry:n vuosikokous 27.4.2024

Kehysriihi: aikuiskoulutuksen erityissuojelu petettiin uudestaan

- Ammatillisen koulutuksen määräraha 100 M€ säästö, joka vähentää talousarvion tavoitteellisten opiskelijavuosia noin 8300 (vuoden 2024 talousarviossa 180 700).
- Leikkauksen jakautumisella valtion ja kuntien rahoitusosuuksiin ei ole vaikutusta koulutuksen järjestäjille. Leikkauksen kokonaismäärä on ratkaiseva.
- Opiskelijavuosien vähennystä ei leikata tasaisesti vaan se kohdistetaan riihilinjauksen mukaisesti korkeamman tai ammatillisen tutkinnon jo suorittaneiden koulutukseen.
- Säästö toteutetaan vuoden 2025 suorituspäätöksellä huomioiden aiempi toteuma. Toteutustavasta informoidaan vuoden 2025 rahoituksen hakukirjeessä.

Mitä - 100 M€ käytännössä tarkoittaa

Alle 24-vuotiaita on noin puolet

- 100 miljoonaa = 10% leikkaus aikuiskoulutuksesta

-4 750 perustutkintoa,

-9 400 AT tutkintoa tai EAT tutkintoa

- 1 350 opettajaa

Lisäksi mm.

- aikuiskoulutustuen lakkauttaminen
- avoimen korkeakoulutuksen maksujen korotus

OAJ: Luodaan aikuiskoulutustukeen malli, joka ratkaisee osaajapulaa

- 10 M€ aikuiskoulutustuen korvaava järjestelmä
- Erityisesti erityisopettajien ja sairaanhoitajien koulutustarpeisiin.
- Lisäksi maahanmuuttajataustaisten naisten työllistymisen edellytyksiä parannetaan 5 miljoonalla eurolla.
- Hallitus päätti myös palauttaa työvoimaviranomaisille aiemmin määräaikaisena voimassa olleen mahdollisuuden hankkia korkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta tarveharkintaisena työvoimakoulutuksena.

Maksuttomuuden raja

- Maksuttoman toisen asteen koulutuksen ikäraja muuttuu.
- Oppivelvollisuuslain 16 § muutos eduskuntaan syksyllä 2024.
- Syyslukukaudesta 2025 alkaen koulutus on maksutonta sen kalenterivuoden loppuun saakka, jolloin opiskelija täyttää 18 vuotta, nyt ikäraja on 20 vuotta.
- Koskee oppimateriaaleja ja ylioppilastutkinnon tutkintomaksuja.
- Täysimääräinen kustannusvaikutus 12 M€ vuonna 2026
- jakautuen YTL:n toimintamenoihin sekä ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen määrärahoihin. Vaikutus vuonna 2025 yhteensä 6 M€.

OKM:n avustuksia leikataan

- Valtionavustusten tasoa alennetaan. Lisävaikutus aiemmin jo tehtyjen päätösten päälle on 25 M€ OKM:n pääluokkaan vuodelle 2025. Tämä kohdistuu kaikkiin OKM:n toimialoihin.
- Vaikutus toisen asteen koulutukseen selviää talousarvion valmistelun aikana.

Norminpurku

- Kuntien normeja kevennetään ja maksutulopohjaa vahvistetaan niin, että ne helpottavat kuntien taloudellista tilannetta 100 miljoonan euron edestä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö:

- ”Kasvatus- ja koulutusalan suunnitelma- ja raportointivelvoitteita vähennetään olennaisesti ja kevennetään näin hallinnollista taakkaa. (alustava arvio: 10 miljoonaa euroa). Selvitetään, mitä muita lupia ja suostumuksia voidaan keventää.”
  - Normien purku johtaa toteutuessaan rahoituksen vähentymiseen.

Ammatillinen koulutus uudistuu

Missä on aikuisten oppijoiden paikka?

Ensi viikolla lausunnoille HE:t liittyen ammattillisen koulutuksen kehittämiseen

- Toiminnan ohjaus
- Rahoitus
- Oppimisen tuki

Toiminnanohjauksen kokeilu

- Esityksessä ehdotetaan toteutettavan 1 tammikuuta 2026 alkava ja 31 joulukuuta 2033 loppuva kokeilu ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksesta. kokeiluun valittaisiin enintään 40 koulutuksen järjestäjää. Kokeiluun valittavien koulutuksen järjestäjien järjestämisluvat korvattaisiin kokeilun ajaksi kokeiluluvilla.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö pitäisi neljän vuoden välein koulutuksen järjestäjien kanssa neuvottelut koulutuksen vaikuttavuutta ja laatua koskevista tavoitteista. Tavoitteet kirjattaisiin opetus- ja kulttuuriministeriön ja koulutuksen järjestäjän väliseen sopimukseen, ja tavoitteiden toteutumista seurattaisiin kokeilun aikana. Neuvotteluissa pyritäisiin yhteensovittamaan kansallisia ja paikallisia tavoitteita. Koulutuksen järjestäjät arvioisivat alueen tarpeita yhdessä keskeisten muiden aluetoimijoiden kanssa ja tekisivät esityksen strategisista tavoitteista. Opetus- ja kulttuuriministeriö toisi keskusteluun kansallisia tavoitteita.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön olisi huolehdittava kokeiluun osallistuvia koulutuksen järjestäjiä valitessa, että kokonaisuus olisi alueellisesti kattava, riittävän monipuolinen tutkintotarjonnaltaan ja valtakunnallisesti riittävä opiskelijavuosimäärältään. Kokeilussa tulisi olla osallistujia molemmilla kansalliskielillä ja kokeiluun osallistuisi sekä julkisoikeudellisia että yksityisoikeudellisia koulutuksen järjestäjiä. Kokeiluun osallistuvalla tulisi lisäksi oltava riittävät taloudelliset edellytykset tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseksi.
- Kokeiluluvan saaneella ammatillisen koulutuksen järjestäjällä olisi pääsääntöisesti oikeus järjestää kaikkia ammatillisesta koulutuksen tutkintorakenteeseen kuuluvia tutkintoja ja niin sanottua laajennettua oppisopimuskoulutusta niiden tutkintojen ja osaamisalojen osalta, joita koulutuksen järjestäjällä ei olisi kokeiluluvassaan. Tietyt tutkinnot jätettäisiin asetuksella vapaan järjestämisoikeuden ulkopuolelle. Lisäksi koulutusta voisi järjestää vapaasti myös työvoimakoulutuksena ja englanninkielellä.
- Muut koulutuksen järjestäjät toimivat järjestämislupiensa puitteissa. Näiden järjestäjien kanssa järjestetään alueellisia ja/tai alakohtaisia keskusteluja koulutuksen kehittämisestä ja suuntaamisesta

Rahoitusjärjestelmän uudistus

- Jatkossa valtion talousarvioon sisältyvä ammatillisen koulutuksen määräraha koostuisi toteumiin perustuvasta laskennallisesta perusrahoituksesta sekä harkinnanvaraisesta rahoituksesta.
- Toteumiin perustuvan laskennallisen perusrahoituksen rahoitusosuudet muodostuisivat
  - toteutuneista opiskelijavuosista, joiden osuus olisi 50 % (nykyisin 70 %),
  - suoritetuista tutkinnon osista ja tutkinnoista, joiden osuus olisi 30 % (nykyisin 20 %),
  - valmistuneiden työllistymisestä ja jatko-opiskelusta, joiden osuus olisi 18 % (nykyisin 7 %),
  - sekä opiskelijapalautteesta ja työelämäpalautteesta, joiden osuus olisi yhteensä 2 % (nykyisin yht. 3 %).
- Harkinnanvaraisella rahoituksella rahoitettaisiin jatkossa eduskunnan päättämät kohdennukset ja lisäykset, strategisen kehittämisen rahoitus (kokeilun neuvotteluissa sovittavat tavoitteet, koulutuksen järjestäjien fuusiot jne.), koulutuksen järjestämiskustannuksiin liittyvistä syistä ja muista välttämättömistä tarpeista aiheutuvat rahoituksen korotukset (esim. erityisen kalliit koulutukset) sekä edellisen varainhoitovuoden korjaukset ja oikaisut. Harkinnanvarainen rahoitus olisi osa yleiskatteellista valtionosuusrahoitusta.
- Jatkossa opiskelijoilta ei voisi periä ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksista opiskelijamaksuja, joilla on osittain katettu koulutuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia.
- Ehdotetaan kolmen vuoden siirtymäaikaa, jolloin koulutuksen järjestäjän rahoituksen alenemiselle asetettaisiin alaraja sekä rahoituksen kasvamiselle yläraja.

- Painotus- ja korotustekijöitä ja niiden kertoimia karsitaan, sekä keskitetään jäljelle jäävät kustannusvaikutuksia tasaavat painotus- ja korotustekijät opiskelijavuosirahoitukseen.
- Toteutuneita opiskelijavuosia painotettaisiin jatkossa tutkintorakenteeseen kuuluvien eri tutkintojen, tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen (TELMA) järjestämisellä. Lisäksi niitä painotettaisiin opiskelijan lähtötasolla, jota varten luotaisiin oma painotuskertoimensa.
- Toteutuneita opiskelijavuosia lisäksi korotettaisiin vaativan erityisen tuen ja majoituksen järjestämisen perusteella.
- Koko tutkinnoista saisi kaikista tutkinnon osien osaamispisteiden saatavan rahoituksen päälle rahoitusta vain ilman aikaisempaa perusasteen jälkeistä tutkintoa olevista. Nykyisin myös niistä opiskelijoista, joilla ennestään on tutkinto, saa rahoitusta neljänneksen verrattuna ilman aikaisempaa tutkintoa olevia. Yotutkinnot rinnastetaan nykyisin ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa oleviin.
- Työllistymisen ja jatko-opiskelun perusteella rahoitusta saisi vain ennen koulutusta ei-työllisinä olleista. Nykyisin myös ennestään työllisinä olleista saa rahoitusta puolet ei työllisinä olleisiin nähden.

Oppimisen tuki

- Esityksessä ehdotetaan, että opiskelijalla olisi oikeus oppimisen tukeen osana tutkintokoulutusta. Oppimisen tuki olisi opettajan antamaa tukiopetusta sekä opetus- ja ohjaushenkilöstön antamaa tukea ja ohjausta, mitä opiskelija tarvitsee tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi.
- Oppimisen tuesta säädettäessä kumottaisiin säännös oppimisvalmiuksia tukevista opinnoista. Oppimisen tuki toteutettaisiin matalan kynnyksen tukiopetuksena, tukena ja ohjauksena ja sitä tulisi olla opiskelijoille saatavissa riittävästi, oikea-aikaisesti ja laadultaan sellaisena, että se edistäisi opiskelijoiden osaamista, osaamisen osoittamista näytöissä, valmistumista, työllistymistä ja jatko-opintoihin siirtymistä sekä hyvinvointia.
- Lisäksi säädettäisiin oikeudesta erityiseen tukeen. Opiskelijalla olisi oikeus erityiseen tukeen, jos hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien vuoksi säännöllistä ja pitkäaikaista erityisopetusta tutkinnon tai koulutuksen mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi eikä oppimisen tuki olisi riittävää opiskelijan tuen tarpeiden kannalta.
- Erityinen tuki olisi erityisopettajan antamaan erityisopetusta. Lisäksi erityinen tuki olisi erityisopettajan konsultaatioon perustuvaa muuta opetusta ja ohjausta sekä opiskelijan tarvitsemia muita erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyjä.

Amikset syvenevässä kriisissä

OAJ:n jäsenkysely: "Yli 60 prosenttia katsoo kurin ja järjestyksen ylläpidon vaativan aiempaa enemmän aikaa."

- OAJ teki joulukuussa 2023-2024 jäsenkyselyn, jossa selvitettiin ajankohtaisia hallitusohjelman edistämiseen liittyviä asioita sekä muita opettajiin liittyviä asioita. Vastaajia oli 1234.

Päätulokset:

- Opiskelijat ja oppimisympäristö ovat muuttuneet: opiskelijoiden perusvalmiudet kuten elämännhallintataidot, vuorovaikutustaidot ja opiskelumotivaatio ovat heikentyneet
- Oppimisen tuen tarpeet ovat selkeästi lisääntyneet. Oppimisen tukea on pystytty antamaan vaihtelevasti oppilaitoksissa.
- Opetuksen toteutuksen ja suunnittelun osuus opettajien työstä ovat on pienentynyt. Kirjaaminen (mm. HOKS) ja opiskelijoiden käyttäytymiseen liittyvien haasteiden hoitaminen ovat lisääntyneet.
- Opettajien jaksaminen on ääriarajoilla. Kuormitusta lisäävät opiskelijoiden heikentyneet perusvalmiudet, hallinnollisen työn lisääntyminen ja opiskelijoiden monialaisten haasteiden hoitaminen.
- Hallitusohjelman tavoitteisiin vastaaminen edellyttää ammatillisen koulutuksen vahvistamista.

Vapaa sivistystyö

- Orpon hallituksen mukaan
  - Vapaan sivistystyön merkitys osaamisen lisäämisessä ja harrastamisessa tunnustetaan
  - Kansanopistojen opetusvelvollisille suunnattu Opintovuosi-koulutukseen 3m e
  - Hallitus kasvattaa omavastuuosuutta aikuisten harrastusmuotoisessa vapaan sivistystyön koulutuksessa (-> korotuksia kurssimaksuihin)
  - Valtion rahoitusta vähennettiin vuoden 2024 alusta 20,5 miljoonaa euroa, mikä on noin 12% vapaan sivistystyön kokonaisrahoituksesta
  - Leikkaukset tulevat aiheuttamaan supistuksia vapaan sivistystyön oppilaitosten toimintaan ja henkilöstöön etenkin kansalaisopistokentässä, johon kohdistuu suurimmat leikkaukset
  - Kansalaisopistojen tilannetta vaikeuttavat kuntiin kohdistuvat leikkaukset

->

OAJ on tekemässä kyselyä kansalaisopistokentälle leikkausten vaikutuksista yhdessä Kansalaisopistojen liiton (KoL) kanssa, kysely toteutetaan syksyllä 2024 ja mahdollisesti toistetaan syksyllä 2025, koska leikkausten vaikutukset voivat näkyä viiveellä

Vapaan sivistystyön tulevaisuus

- Vapaan sivistystyön rahoitusta on leikattu viimeisen 15 vuoden aikana neljä kertaa ilman suurempia lisäpanostuksia
- Vapaa sivistystyö joutuu perustelemaan ja puolustelemaan olemassaoloaan jatkossakin – ketä varten vapaa sivistystyö on olemassa ja miksi ->
  - Tarvitaan luotettavaa valtakunnallista tietoa suunnittelun, kehittämisen ja päätöksenteon tueksi
- Vapaassa sivistystyössä on viisi eri oppilaitosmuotoa ->
  - Tarvitaan yhteistä kriittistä mutta samalla rakentavaa keskustelua siitä, miten tätä palettia yhdessä kehitetään, miten turvataan opetushenkilöstön asema
- Karvin uudessa arviointisuunnitelmassa vuosille 2024-2027: Vapaan sivistystyön yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja saavutettavuus (2025-2026), (OAJ teki arviointiesityksen vapaasta sivistystyöstä)

Tutustu ja seuraa: oaj.fi opettaja.fi   [@oajry](https://www.instagram.com/oajry)